

Instytut Pamięci Narodowej

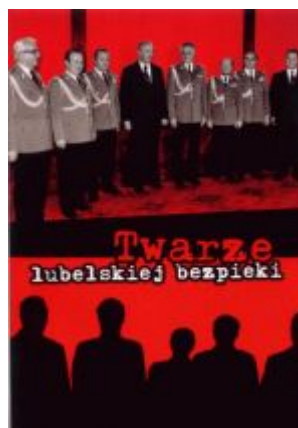
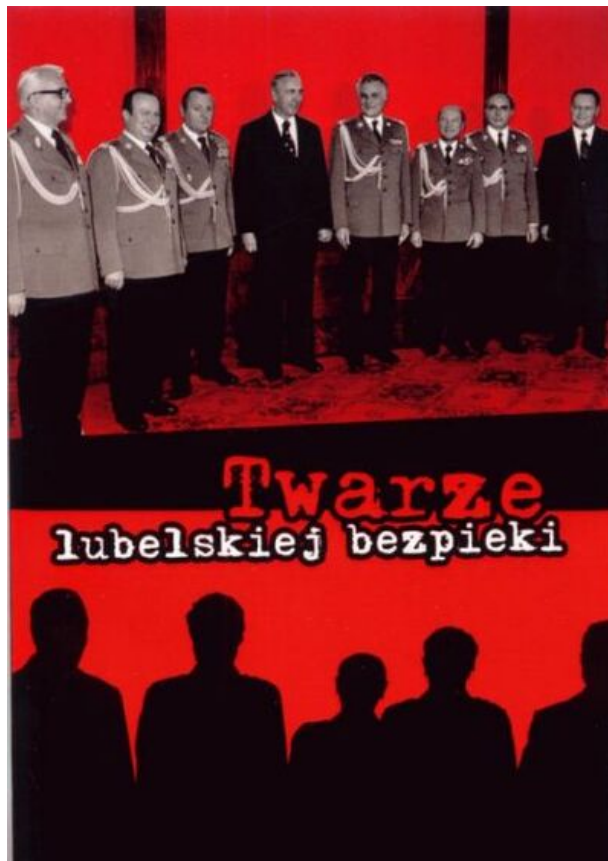
<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/13628,Twarze-lubelskiej-bezpieki.html>
27.04.2024, 20:26

„Twarze lubelskiej bezpieki”

Wystawa „Twarze lubelskiej bezpieki”, przygotowana przez pracowników Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej w Lublinie, jest częścią ogólnopolskiego przedsięwzięcia Instytutu Pamięci Narodowej, w ramach którego w największych miastach Polski eksponowane są sylwetki czołowych funkcjonariuszy komunistycznego resortu bezpieczeństwa i spraw wewnętrznych PRL na danym terenie.

Ekspozycja prezentuje twarze i przebieg służby 52 funkcjonariuszy resortu bezpieczeństwa. Są to: kierownicy/szefowie Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego i ich zastępcy, Komendanci Wojewódzcy Milicji Obywatelskiej i Szef Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych oraz ich zastępcy ds. Służby Bezpieczeństwa. Osoby te miały istotny udział w podejmowaniu decyzji o działaniach operacyjnych UB/SB, wymierzonych przeciw poszczególnym środowiskom i instytucjom. Ponadto, ekspozycja obejmuje sylwetki naczelników tych wydziałów UB i SB (i ich zastępców), które w największym stopniu związane były z represyjnymi działaniami resortu wobec obywateli i społeczeństwa. Dla lat 1944–1955 są to Wydział I, Wydział do Walki z Bandytyzmem oraz Wydział III, dla lat 1956–1989 – wydziały: II, III, III „A” i IV.

Autorzy wystawy wyrażają opinię, że – obok wymiaru naukowego i poznawczego – ekspozycja spełnia też funkcję swoistego symbolicznego zadośćuczynienia wobec tych

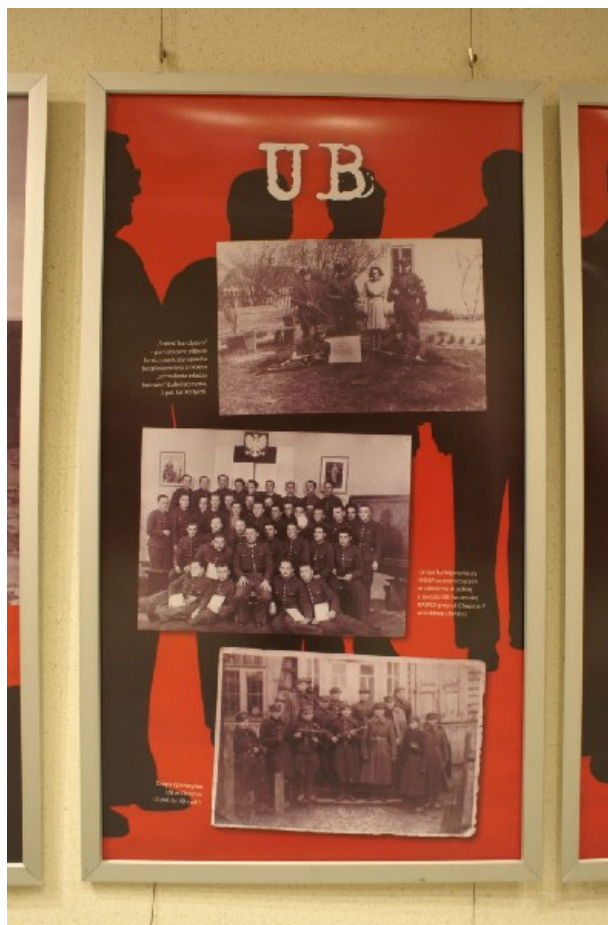
wszystkich, których – przez 45 lat swego funkcjonowania – resort bezpieczeństwa – resortu bezpieczeństwa – pozbawiał życia, zdrowia i wolności, poddawał inwigilacji, pozbawiał pracy, niszczył życie prywatne i rodzinne.

Ekspozycji towarzyszy okolicznościowy katalog, zawierający – obok materiałów prezentowanych na wystawie – tabele z pełną obsadą stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa na Lubelszczyźnie, a mianowicie: Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie w latach 1944–1956 (w tym Powiatowych Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego), Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Lublinie w latach 1957–1975 (w tym Komend Powiatowych MO) oraz kierowniczych stanowisk SB Komend Wojewódzkich MO / Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych w Lublinie, Białej Podlaskiej, Chełmie, Siedlcach i Zamościu w latach 1975–1990.

Uroczyste odsłonięcie wystawy miało miejsce 29 czerwca 2007 r., w sali konferencyjno-wystawienniczej IPN w Lublinie (ul. Staszica 22).

* * *

Trudno wyobrazić sobie 45-letnie rządy komunistów w tzw. Polsce Ludowej bez resortu bezpieczeństwa. Był on najistotniejszym elementem ówczesnego systemu państwa, stanowiąc bardzo skuteczny instrument najpierw likwidacji powojennego podziemia niepodległościowego, a następnie długoletniego tłumienia przejawów społecznego niezadowolenia i politycznej

opozycji. Wszechstronnej i rozbudowanej kontroli podlegały postawy, zachowania i nastroje obywateli. Inwigilowano zarówno pojedyncze osoby, jak i całe środowiska, organizacje czy instytucje, mogące – w skrzywionym wyobrażeniu bezpieczeństwa – stanowić choćby tylko potencjalne „zagrożenie” dla komunistycznej władzy.

Resort bezpieczeństwa komunistycznej Polski stworzono już latem 1944 r., według sprawdzonego wzorca podobnych służb sowieckich. Jego powstawanie, a następnie funkcjonowanie odbywało się pod czujnym okiem sowieckich „opiekunów”. Do 1954 r. resort funkcjonował pod postacią osławionego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, którego centralne organy w pierwszych miesiącach po „wyzwoleniu” znalazły swą siedzibę właśnie w Lublinie. Tym boleśniej temu regionowi, jako jednemu z pierwszych obszarów Polski w nowych powojennych granicach, przyszło doświadczać skutków działania bezpieki.

Jako priorytetowy kierunek działań nowych komunistycznych władz uruchomiono całą sieć więzień i katowni – często w oparciu o pozostawioną infrastrukturę niemieckiego Gestapo. Przez kilka najczarniejszych lat komunizmu w Polsce, 1944–1956, bazował na nich Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego i jego powiatowe filie. Ponurą sławą okryła się największa ówczesna katownia – więzienie na Zamku Lubelskim. Rozmiar dokonanych w tych wszystkich miejscach zbrodni i ludzkich krzywd do dziś czeka na pełne oszacowanie. W tryby aparatu bezpieczeństwa mógł się wówczas dostać każdy obywatel, ze względu na swą niepodległościową przeszłość, patriotyczną postawę, poglądy polityczne czy przekonania religijne.

Październikowy przełom 1956 r. złagodził zbrodnicze oblicze komunistycznego systemu w Polsce, ale nie zmienił jego represyjnego charakteru. Od listopada 1956 r. aparat bezpieczeństwa, w niemal niezmienionej obsadzie, funkcjonował jako Służba Bezpieczeństwa, działająca przez następne 33 lata w strukturach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Jej oparciem w terenie były struktury działające do 1983 r. w ramach komend Milicji Obywatelskiej, a potem – aż do rozwiązania w 1990 r. – w ramach Wojewódzkich i Rejonowych Urzędów Spraw Wewnętrznych.

Realizując swe ustawowe zadanie badania i upowszechniania wiedzy o najnowszej historii Polski, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie, w ramach szerszego, ogólnopolskiego programu, przygotował wystawę „Twarze lubelskiej bezpieki”, prezentującą obsadę stanowisk kierowniczych resortu na szczeblu województwa lubelskiego w latach 1944–1990. Znalazły się tu biogramy osób odpowiadających za działania bezpieki na szczeblu decyzyjnym, a zatem: Kierownicy/Szefowie Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie oraz ich zastępcy w latach 1944–1956, Komendanci Wojewódzcy Milicji Obywatelskiej i ich zastępcy ds. Służby Bezpieczeństwa w latach 1957–1983 oraz Szefowie Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Lublinie i ich zastępcy w latach 1983–1990. To oni podpisywali decyzje o uwięzieniu osób oraz rozkazy o operacjach represyjnych i inwigilacyjnych.

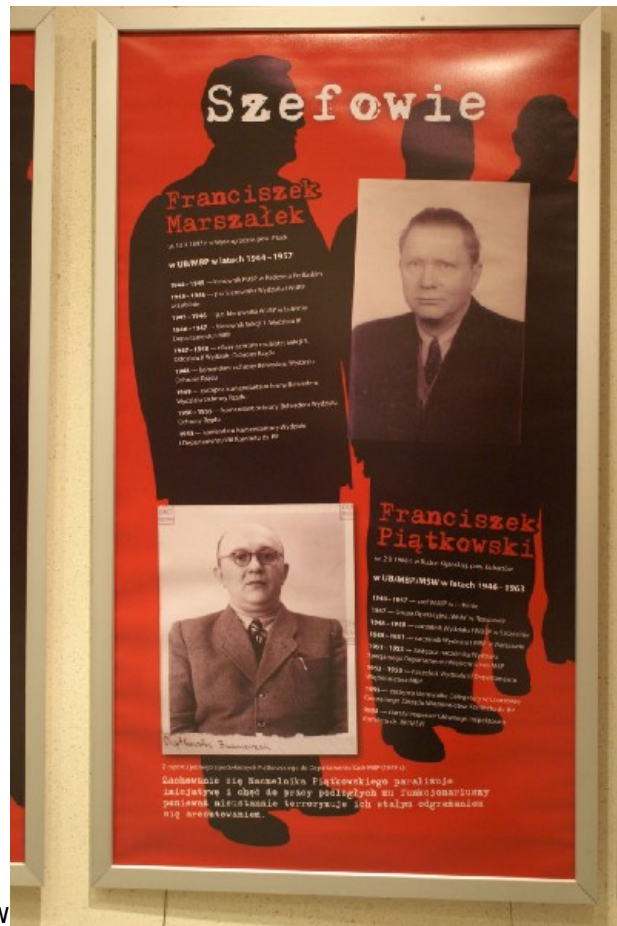
Ekspozycja obejmuje też szefów tych pionów UB i SB, które w największym stopniu związane były z represyjnymi działaniami resortu wobec obywateli i społeczeństwa. W

latach 1944- 956 byli to przede wszystkim naczelnicy Wydziału I, Wydziału do Walki z Bandytyzmem oraz Wydziału III. Zakres zainteresowania operacyjnego tych wydziałów, niezależnie od przypisanych im oficjalnie kierunków działań, obejmował szerokie spektrum praktycznie wszystkich środowisk społecznych i politycznych. „Szpiegostwo” (główna sfera zainteresowań Wydziału I) można było przypisać dowolnej osobie już z racji jej niepodległościowej przeszłości. O „bandytyzm” można było być posądzonym już za samo sprzyjanie i pomoc walczącym z komunistami (pomoc żywnościowa, udzielanie noclegów). Kto nie wpadł w tryby dwóch wspomnianych wydziałów, mógł się znaleźć w zainteresowaniu Wydziału III. Wielu z „bohaterów” prezentowanej wystawy w latach 1944-1956 brało bezpośredni udział w torturowaniu więźniów i w zbrodniach towarzyszących pracy aparatu bezpieczeństwa.

Dla lat 1957-1990 przedstawieni zostali naczelnicy Wydziałów: II, III, III „A” i IV. W tych wydziałach skupiał się główny nurt pracy resortu w tym okresie. Również i tutaj, w zainteresowaniu wymienionych pionów mógł się znaleźć każdy obywatel i każde środowisko. Przyczyną mogło być już podejrzenie o kontakt z obcokrajowcami (Wydział II), nieprawomyślne przekonania polityczne (Wydział III), przynależność do NSZZ „Solidarność” (Wydział III „A”) czy zaangażowanie na polu religijnym (Wydział IV).

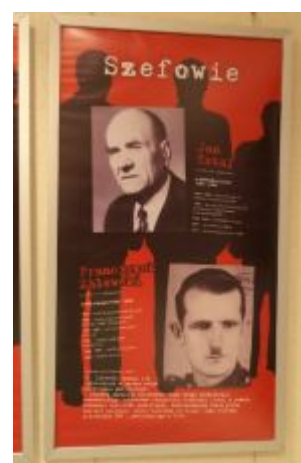
Z powyższych powodów merytorycznych wystawa nie objęła szefów tych wydziałów i jednostek, których działalność miała charakter głównie administracyjny czy pomocniczy. Przyjęte ramy ekspozycji nie uwzględniły funkcjonariuszy aparatu

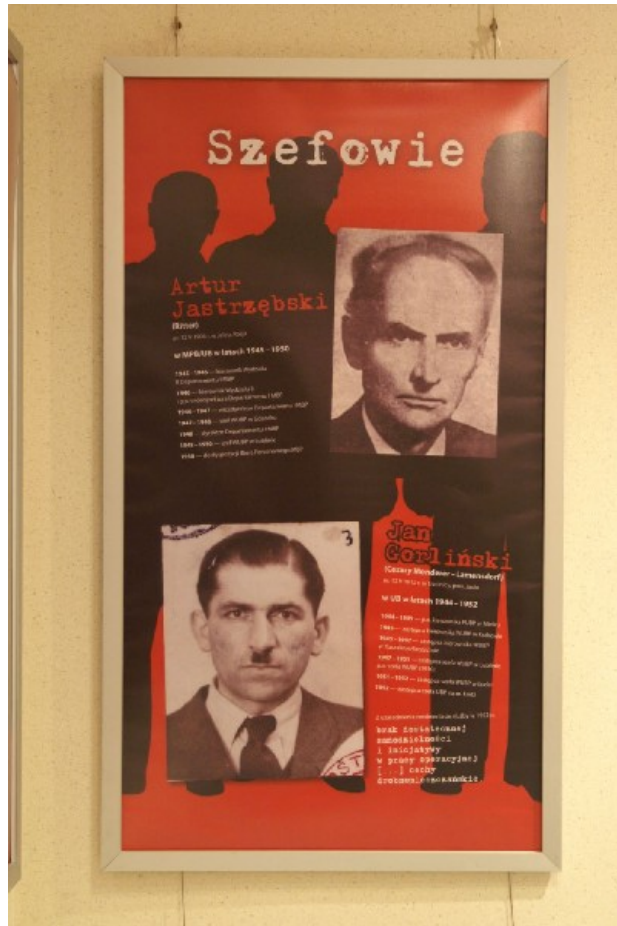

wojewódzkiego poniżej szczebla naczelników przedstawionych wydziałów, a także funkcjonariuszy całego aparatu szczebla powiatowego, rejonowego, miejskiego itd.

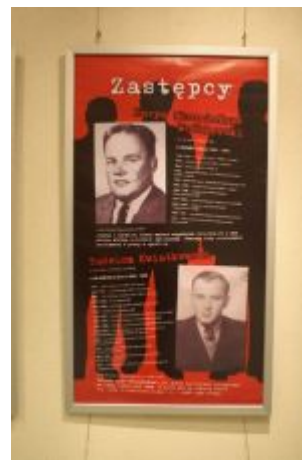
Oglądając wystawę nie można zapomnieć, że przez cały okres funkcjonowania aparat bezpieczeństwa PRL wykonywał swoje represyjne działania w imieniu i dla dobra rządzącej partii komunistycznej – Polskiej Partii Robotniczej/Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Funkcjonariusze i pracownicy resortu byli obligatoryjnie członkami tej partii, niekiedy bardzo aktywnie uczestnicząc w jej życiu politycznym na różnych szczeblach. Bez swego „zbrojnego ramienia” partia komunistyczna nie utrzymałaby swej władzy przez 45 lat. Partia komunistyczna ponosi zatem istotną odpowiedzialność za zbrodnie popełnione przez resort bezpieczeństwa w latach 1944–1989.

Obok wymiaru naukowego i poznawczego prezentowanej ekspozycji, pokazującej twarze ludzi w największym stopniu odpowiedzialnych za funkcjonowanie aparatu represji, istotna wydaje się też swoista funkcja historycznego zadośćuczynienia wobec tych osób, które w pierwszych latach Polski Ludowej upokarzano, bito, torturowano i mordowano w UB-eckich katowniach, oraz tych, które w późniejszych dziesięcioleciach pozbawiano wolności, poddawano inwigilacji, oczerniano, łamano kariery życiowe, rozbijano rodziny.

Naczelnicy

Antoni Zarembka
ur. 1911 w Warszawie

w URM w latach 1940-1957

1940-1941 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1941-1942 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1942-1943 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1943-1944 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1944-1945 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1945-1946 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1946-1947 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1947-1948 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1948-1949 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1949-1950 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1950-1951 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1951-1952 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1952-1953 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1953-1954 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1954-1955 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1955-1956 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1956-1957 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

... wyciszył wyświecony w dotychczasowej pracy wykształcił duszę
inaczej w wieloletniej organizacji robotniczej. Pożycie duszy
mógł kierować w pracy politycznej i kulturalnej. Właściwie
kierował i wychował odpowiednio do nich. Licząc zatem na
położenie w stanowisku postawił na odpowiednią pracę [...]

Henryk Deresiewicz
ur. 1911 w Warszawie

w URM w latach 1948-1949

1948-1949 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1949-1950 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1950-1951 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1951-1952 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1952-1953 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1953-1954 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1954-1955 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1955-1956 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1956-1957 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

Naczelnicy

Antoni Zarembka
ur. 1911 w Warszawie

w URM w latach 1940-1957

1940-1941 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1941-1942 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1942-1943 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1943-1944 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1944-1945 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1945-1946 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1946-1947 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1947-1948 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1948-1949 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1949-1950 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1950-1951 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1951-1952 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1952-1953 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1953-1954 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1954-1955 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1955-1956 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1956-1957 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

... wyciszył wyświecony w dotychczasowej pracy wykształcił duszę
inaczej w wieloletniej organizacji robotniczej. Pożycie duszy
mógł kierować w pracy politycznej i kulturalnej. Właściwie
kierował i wychował odpowiednio do nich. Licząc zatem na
położenie w stanowisku postawił na odpowiednią pracę [...]

Henryk Deresiewicz
ur. 1911 w Warszawie

w URM w latach 1948-1949

1948-1949 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1949-1950 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1950-1951 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1951-1952 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1952-1953 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1953-1954 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1954-1955 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

1955-1956 - kierownik sekcji ds. kadr
w Łodzi

1956-1957 - kierownik sekcji ds. kadr
w Warszawie

